

ایلات و عشایر فارس

قشقایی، خمسه، کهگیلویه و ممسنی

کپتین ای. تی. ویلسون

کپتین ای. جی. کریسچن

ترجمه

کاوه بیات

www.ketab.ir

- سرشناسه : ویلسون، آرنولد تالبوت، ۱۸۸۴ - ۱۹۴۰ م.
Wilson, Arnold Talbot, Sir, 1884-1940
- عنوان و نام پدیدآور : ایلات و عشایر فارس قشقایی، خمسه، کهگیلویه و ممسنی / نویسنده کپتین ای. تی. ویلسون، کپتینی ای. جی. کریسچن؛ مترجم کاوه بیات.
- مشخصات نشر : تهران: شیرازه کتاب ما، ۱۴۰۱.
- مشخصات ظاهری : ۲۰۹ص: جدول، نمودار؛ ۱۰×۷ س.م.
- فروست : مجموعه تاریخ معاصر ایران؛ ۹۵.
- شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۸۹-۹۳-۴
- وضعیت فهرست نویسی : فیپا
- یادداشت : عنوان اصلی: Report on Fars
- موضوع : ایلات و عشایر -- ایران -- فارس
Nomads-- Iran--Fars
قسقایی -- ایران -- فارس
Qashqa'i (Turkic people) -- Iran -- Fars
- ممسنی
Mamasani (Iranian people)
- خمسه
Khamseh (Iranian people)
- شناسه افزوده : کریستین، ا. ج.
شناسه افزوده : Christian, A. J., Captain
شناسه افزوده : بیات، کاوه، ۱۳۳۳ - ، مترجم
رده بندی کنگره : DSR۷۲
۱۳/۹۵۵۴
رده بندی دیویی : ۹۲۴.۲۷
شماره کتابشناسی ملی :

ایلات و عشایر فارس

قسقایی، خمسه، کهگیلویه و ممسنی
نویسنده: کپتین ای. تی. ویلسون، کپتین ای. جی. کریسچن
مترجم: کاوه بیات

انتشارات: شیرازه کتاب ما

چاپ و صحافی: پردیس دانش

تیراژ: ۵۵۰ نسخه

چاپ اول: تیر ۱۴۰۱

حق چاپ و نشر محفوظ است.

تهران، صندوق پستی: ۱۱۱-۱۳۱۴۵

تلفن: ۸۸۹۵۲۹۷ فکس: ۸۸۹۵۱۶۹۱

همراه: ۰۹۳۶-۹۵۰۰۱۸۲

سایت: www.shirazehketab.com

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	گزارش فارس / کپیل ای. جی. ویلسون
۱۳	تاریخ فارس
۳۱	تاریخ گذشته قشقای و خوانین آنها
۳۴	تاریخ اخیر قشقای و خوانین آنها
۳۹	عشایر کوچرو فارس
۴۳	بویراحمدی
۴۶	چهارراهی
۴۶	خمس
۵۱	لشنی
۵۱	ممسنی
۵۳	ایل قشقای
۸۳	گزارشی درباره ایلات فارس / کپتن ای. جی. کریسچن
۸۵	مقدمه
۸۶	ایلالت خمس
۱۱۰	ایل قشقای

۱۴۵	پیوست‌ها
۱۵۲	ممسنی
۱۵۸	کشتی
۱۶۱	طایفه میش‌مست
۱۶۲	بوی‌احمدی
۱۶۶	دشمن‌زیاری
۱۶۸	طوایف فارس
۱۷۱	شجره‌نامه
۱۷۵	نمایه‌ها

مقدمه

آنچه اینک تحت عنوان *عشایر فارس* ارائه می‌شود، ترجمه بخشی از یک گزارش مفصلتر از کپتین آرنولد ویلسون به نام *گزارش فارس*^۱ و ترجمه یک گزارش مستقل به نام *گزارش درباره عشایر فارس* به قلم کپتین ای. جی. کریسچن^۲ که هر دو در بحبوحه تحركات سیاسی و نظامی بریتانیا در صفحات جنوبی کشور، در سال‌های جنگ اول جهانی تدوین و برای استفاده مقامات بریتانیایی به‌صورتی محدود تکثیر شدند.

البته این دو گزارش، گزارش‌های نادر و منحصر به‌فردی نبودند. مقامات بریتانیایی از همان مراحل نخست توجه خود به صفحات جنوبی ایران برای آشنایی با این حوزه رشته بررسی‌هایی را آغاز کردند که حتی بعد از پشت‌سر گذاشته‌شدن دوره اوج آن توجه و درگیری در سال‌های جنگ اول جهانی، تا سال‌ها بعد - از جمله در خلال جنگ دوم جهانی - نیز ادامه یافت، و امروزه

1. Captain A.T. Wilson, *Report on Fars, Simla*, printed at the Government Monotype Press, 1916. pp. 39-72.

بخش‌های ترجمه‌نشده عبارتند از یک مقدمه کوتاه درباره تاریخ اداری، جغرافیا و ساکنین فارس (pp. 1-19) و نگاه ملاحظاتی درباره ارتباطات، آب و هوا... (pp. 75-93) و بخش اصلی گزارش که فهرستی توصیفی از شهرها و آبادی‌های فارس است (pp. 94-310).

2. Captain A.J. Christian, *A Report on the Tribes of Fars*, Shiraz 1918. Simla, the Government monotype Press, 1919.

با توجه به فقدان هرگونه گزارش مشابه داخلی، تا جایی که به دوره معاصر مربوط می‌شود، مهمترین مأخذ موجود در این خصوص محسوب می‌شوند.^۱

در تدوین گزارش‌هایی از این دست چنین به نظر می‌آید که مقامات بریتانیایی علاوه بر تحقیقات میدانی و پرس‌وجو از مطلعین محلی، به پاره‌ای از مأخذ منتشرشده مانند *فارسنامه ناصری* و *ایالت فارس گوستاو دُمرنی*، مستشار وزارت داخله نیز مراجعه کرده باشند.

کپتین - سِر - آرنولد تالبوت ویلسون بعدی (۱۹۴۰-۱۸۸۴) از چهره‌های صاحب‌نام حوزه ایرانشناسی است و پاره‌ای از آثار او نیز به فارسی ترجمه و منتشر شده‌اند،^۲ نیازی به معرفی ندارد اما در مورد کپتین ای. جی. کریسچن که نیاز به معرفی دارد، جز آنکه افسر ستاد پلیس جنوب بوده است و در گزارش‌های مربوط به زلزله‌های نظامیان بریتانیا با ایل قشقایی در سال‌های پایانی جنگ اول جهانی به عنوان افسر ستاد حضور داشته است^۳ به اطلاعات دیگری دست نیافتیم.

در این کتاب، علاوه بر قسمت عشایری گزارش فارس کپتین ویلسون بخش مربوط به «تاریخ فارس» این بررسی نیز ترجمه شد تا در مقام نوعی مقدمه تاریخی بر سرگذشت ایلات مزبور که پاره‌ای از آنها خود از نقش‌آفرینان اصلی این تحولات بودند، به کار آید.^۴

در ترجمه این گزارش برای ضبط صحیح پاره‌ای از اسامی طوایف یا

۱. خوشبختانه بسیاری از این بررسی‌ها در کتابخانه دیجیتال قطر - که این دو گزارش نیز از آنجا اخذ شده‌اند در دسترس عموم قرار گرفته‌اند. از این بابت باید از آن نهاد متشکر بود.

۲. از جمله کتاب *خلیج فارس (از قدیمی‌ترین ازمه قدیمه تا اوایل قرن بیستم)*، ترجمه محمد سعیدی. طهران، ۱۳۱۰ش و کتاب *ایران: خاطرات یک افسر سیاسی* که بهترین ترجمه موجود از آن تحت عنوان *سفرنامه ویلسون در جنوب غربی ایران* (ترجمه علی محمد ساکی، ۱۳۹۴) منتشر شده است.

۳. بنگرید به سرپرسی سایکس و دیگران، گزارش‌هایی درباره مختصر عملیاتی در جنوب ایران، ترجمه کاوه بیات، تهران: انتشارات شیرازه کتاب ما، ۱۴۰۰.

4. Wilson, Ibid., pp. 19-38.

مکان‌هایی که مبهم و ناروشن به نظر می‌آمد، به منابع داخلی مراجعه شد؛ برخی از این ناروشنی‌ها برطرف شدند و برخی نیز برطرف نشدند که در متن مشخص شده‌اند. در پایان از دوست گرامی جناب آقای بابک زیلاب‌پور تشکر می‌کنم که این متن را خوانده و مواردی را برای تصحیح متذکر شدند.

کاوه بیات